

May Nellen en Leonieke Boogaard

Wat is hoogbegaafdheid?

Lezing Pharos 28 januari 2010, Maarssen

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

1

Waarom deze presentatie?

Onderzoek tijdschrift Talent en Algemene
Onderwijs Bond (2008)

- Slechts 6% docenten denkt dat hoogbegaafde kinderen voldoende worden uitgedaagd
- 72% docenten zegt hoogbegaafden niet te kunnen signaleren
- 70% acht zichzelf niet capabel om deze kinderen te begeleiden

Kenmerken van hoogbegaafde kinderen

1. Hoge intelligentie
2. Vroege ontwikkeling
3. Uitblinken op meerdere gebieden
4. Gemakkelijk kunnen leren
5. Goed leggen van (causale) verbanden
6. Het makkelijk kunnen analyseren van problemen
7. Het maken van grote denksprongen
8. Voorkeur voor abstractie

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

3

Kenmerken van hoogbegaafde kinderen

9. Hoge mate van zelfstandigheid
10. Brede of juist specifieke interesse(s)
11. Creatief/ origineel
12. Perfectionistisch
13. Apart gevoel voor humor
14. Hoge mate van concentratie
15. Hoge motivatie/ veel energie

Tip: Volledige lijst: SLO (hoog)begaafde leerlingen in het basisonderwijs

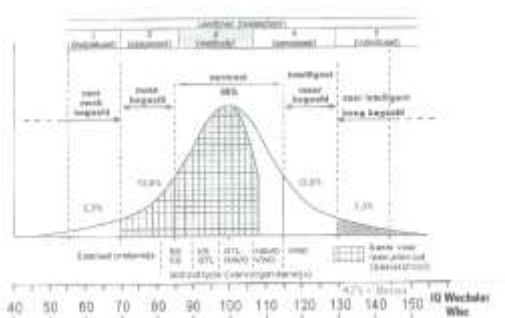
Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

4

Wat is hoogbegaafdheid?

Verskillende definities

- Triademodel (Mönks)
- Multifactorenmodel (Heller)
- Positieve desintegratie (Dabrowski)

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

6

Enkele weetjes:

Gemiddeld IQ studenten TU Delft:

119

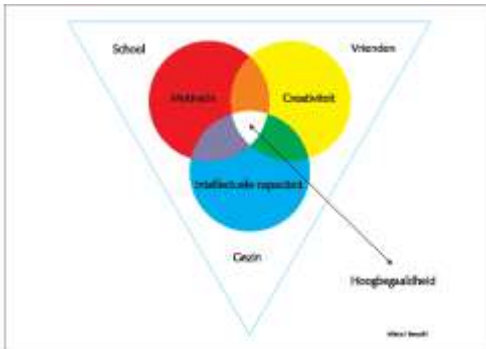
Gemiddeld IQ academici

116

Gemiddeld IQ HBO-ers

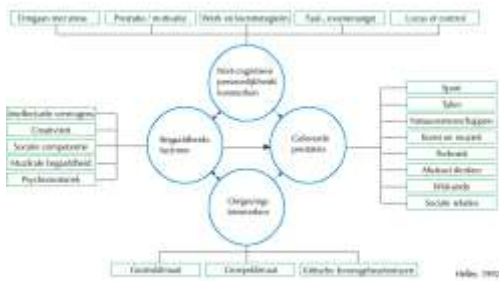
108

(bron: Nobiles media, Amsterdam)

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

8

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

9

Begaafdheidsfactoren

Eigenschappen raceauto

o.a. Maximale snelheid 150 km/uur

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

10

Persoonlijkheidskenmerken

Omgaan met stress

Nerveus door drukke verkeer?

Prestatie/ motivatie

Hoe hard wil je rijden?

Werk- en leerstrategieën

Rijvaardigheid

Faal- en examenangst

Durf je wel te rijden?

Locus of control

Wie bepaalt hoe hard je rijdt, jij of ?

Omgevingskenmerken

Gezinsklimaat

Wat zeggen je ouders?

Aanpassen aan het verkeer of rij eens een beetje door.

Groepsklimaat

Wat vinden de vrienden/klasgenoten?

Is het stoer om hard te rijden of juist niet?

Kritische levensgebeurtenissen

Pesten, problemen thuis, ziekte

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

11

Vijf gevoeligheden (OE) van Dabrowski (1979)

- **Fysiek:** gedreven, veel bewegen, veel praten, druk, opgewonden
- **Zintuiglijk:** verfijnd en intens beleven van geluid, geur, smaak, beelden, huidcontact
- **Intellectueel:** leerhonger, drang tot begrijpen, zoeken naar waarheid en wijsheid, denken over denken
- **Verbeelding:** groot voorstellingsvermogen
- **Emotioneel:** intense emotie, meevoelend

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

13

Developmental Potential (welk niveau kun je bereiken?)

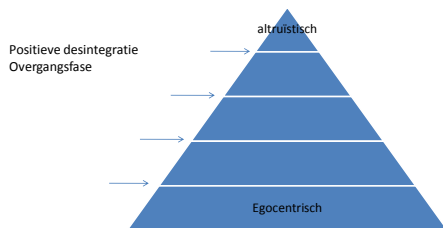
Omvat:

1. Talent, speciale vermogens, algemene intelligentie (capaciteit om problemen op te lossen)
2. Overgevoeligheden (overgevoeligheid geeft passie om het ook daadwerkelijk te doen)
3. Mogelijkheid tot innerlijke transformatie

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

14

Dabrowski (1979) Positieve desintegratie theorie Persoonlijke groei in vijf hiërarchische niveaus

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

15

Innerlijk conflict

Kan gepaard gaan met symptomen als:

Gespannenheid
Slaapproblemen
Depressie
Vermoeidheid

Is niet noodzakelijk negatief
Hoeft niet bestreden te worden
Vormt overgang naar hoger niveau

Groei als mens

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

16

Hoogbegaafde kinderen in school 6 profielen van begaafde leerlingen Betts en Neihart(1988)

- De zelfstandige leerling
- De succesvolle leerling
- De onderduikende leerling
- De uitdagende leerling
- De leerling met leer- en/of gedragsproblemen
- De drop-out

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

17

De zelfstandige leerling

Doel

Herkenning begaafdheid

Kenmerken

- schoolresultaten passen bij capaciteiten
- goede sociale vaardigheden
- werkt zelfstandig
- ontwikkelt eigen doelen
- doet mee
- werkt zonder bevestiging
- werkt enthousiast voor passies
- creatief
- komt op voor eigen opvattingen
- neemt risico

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

18

De succesvolle leerling

Doel

Iedereen tevreden stellen

Kenmerken

- perfectionistisch
- "goede" prestaties
- zoekt bevestiging van de leerkracht
- vermijdt risico
- acceptierend en conformerend
- afhankelijk
- gebruikt capaciteiten onvoldoende
- wil iedereen tevreden stellen

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

19

De onderduikende leerling

Doel

Sociale acceptatie (vooral meisjes)

Kenmerken

- ontkent begaafdheid
- doet niet mee in speciale programma's
- vermijdt uitdaging
- zoekt sociale acceptatie
- wisselt in vriendschappen

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

20

De uitdagende leerling

Doel

Wil erkenning krijgen

Kenmerken

- toont kennis
- corrigeert de leerkracht
- competitief
- stelt regels ter discussie
- is eerlijk en direct
- grote stemmingswisselingen
- vertoont inconsistente werkwijzen
- slechte zelfcontrole
- creatief
- voorkeur voor activiteit en discussie
- komt op voor eigen opvattingen

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

21

De leerling met leer- en/of gedragsproblemen

Doel

Zoeken naar erkenning en hulp

Kenmerken

- werkt inconsistent
- verstoort, reageert af
- presteert gemiddeld of minder

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

22

De drop-out

Doel

Aandacht vragen voor zijn situatie

Kenmerken

- neemt onregelmatig deel aan het onderwijs
- maakt taken niet af
- zoekt buitenschoolse uitdaging
- verwaarloost zichzelf
- isoleert zichzelf
- creatief
- bekritiseert zichzelf en anderen
- werkt inconsistent
- verstoort, reageert af
- presteert gemiddeld of minder
- defensief

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

23

Onderpresteren

Ernstig en vooral triest probleem,
alleen het nemen van educatieve maatregelen
is onvoldoende!!!

Twee soorten:

- Relatief
- Absoluut

Presterende leerlingen, op eigen niveau

- Zelfstandige leerling

(stelt eigen doelen)

- (Succesvolle leerling)

(werkt voor ouder/docent)

Presterende leerling, onder eigen niveau

- Succesvolle leerling

(werkt voor ouder/docent)

- Uitdagende leerling

(stelt regels ter discussie,
daagt leraar uit)

- Onderduiker

(wil niet opvallen,
presteert op niveau van de groep)

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

26

Presteren onder niveau klas

- Uitdagende leerling

(stelt regels ter discussie, daagt leraar uit)

- Leerling met leer- en/of
gedragsproblemen

(leerproblemen en/of gedragsproblemen
door te niet passend onderwijs)

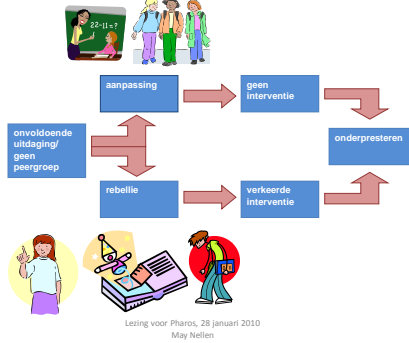
- Drop-out

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

27

Oorzaken onderpresteren

28

Enkele belangrijke eigenschappen van hoogbegaafde kinderen voor opvoeders en docenten:

- Perfectionisme
- Rechtvaardigheidsgevoel
- Hooggevoeligheid
- Kritische instelling
- (Kieboom, 2007/ Webb, 2002)

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

29

Perfectionisme

Dat kan ik niet

Niet tevreden met eigen resultaat, tekening moet fotokwaliteit hebben

Faalangst

Niet studeren, dan ligt het slechte cijfer daar aan

Workaholic

Problemen met hun werk, het is nooit goed genoeg

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

30

Hoog rechtvaardigheidsgevoel

- Stellen regels, gewoontes en tradities ter discussie, omdat ze niet altijd rechtvaardig zijn
- Afspraak is afspraak, ook tussen jonge kinderen
- Ongerust over problemen in de wereld, bv verdeling van de welvaart, oorlog

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

31

Kritische instelling

- Scannen en beoordelen afspraken, waarden en systemen
- Geven hun mening dan onomwonden
- Docenten en opvoeders moeten vorm en inhoud scheiden
- Kinderen moet geleerd worden de inhoud zorgvuldig te verpakken
- Verwachten authenticiteit van ouders, docenten, ze zullen de mate waarin deze hen met respect, begrip en oprechte gevoelens benaderen grondig uittesten

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

32

Een hoogbegaafd kind in het gezin

- Gewone opvoedingsadviezen werken vaak niet.
- Ouders moeten sterk in hun schoenen staan: ze moeten ruimte scheppen voor uitleg, overleg en onderhandeling ze moeten commentaar uit omgeving naast zich neer kunnen leggen.
- Ouders moeten er voor zorgen dat ze op één lijn zitten.
- De strijd om de autonomie begint al veel vroeger bij hoogbegaafde kinderen, vaak al met zes of zeven jaar.
- Als je afspraken maakt blijf daar dan bij! Of leg van te voren uit dat het om een eenmalig incident gaat.
- Geef veel informatie en goede antwoorden. Een hoogbegaafd kind vergeet namelijk weinig of niets.

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

33

"Parenting a gifted child is like living in a theme park of full thrill rides. Sometimes you smile. Sometimes you gasp. Sometimes you scream. Sometimes you laugh. Sometimes you gaze in wonder and astonishment. Sometimes you're frozen in your seat. Sometimes you're proud. And sometimes, the ride is so nerve-racking, you can't do anything but cry."

Carol Strip & Gretchen Hirsh, in Webb, Gore, Amend, & DeVries,

[A Parent's Guide to Gifted Children](#)

Lezing voor Pharos, 28 januari 2010
May Nellen

34
